

Pohjois-Savon
hyvinvointialue

TILINPÄÄTÖS VUOSI 2022

Pohjois-Savon hyvinvointialue vuosi 2022

Sisällysluettelo

1.	Kehityskatsaus, olennaiset tapahtumat ja tuleva kehitys sekä merkittävimmät riskit	4
1.1	Hyvinvointialuejohtajan katsaus.....	4
1.2	Hyvinvointialueen hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	5
1.3	Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys.....	6
1.4	Olennaiset muutokset hyvinvointialueen toiminnassa ja taloudessa	6
1.5	Hyvinvointialueen henkilöstö	7
1.6	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	7
1.7	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	7
1.8	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) Pohjois-Savossa 2022	8
2.	Selonteko sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta	11
3.	Hyvinvointialueen tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	13
3.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen	13
3.2	Toiminnan rahoitus.....	14
3.3	Rahoitusasema ja sen muutokset	15
4.	Kokonaistulot ja -menot	16
5.	Tilikauden tuloksen käsittely	17
6.	Määrärahojen toteutuminen.....	17
6.1	Tuloslaskelmaosan toteutuminen	17
6.2	Investointien toteutuminen.....	18
6.3	Rahoitusosan toteutuminen	18
6.4	Tavoitteiden toteutuminen	19
7.	Tilinpäätöslaskelmat.....	19
7.1	Tuloslaskelma.....	19
7.2	Rahoituslaskelma	20
7.3.	Tase	21
8.	Tilinpäätöksen liitetiedot.....	22
8.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	22
8.2	Tilinpäätöksen esittämistä koskevat liitetiedot	22
8.3	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	22
8.4	Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	24
8.5	Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	25

8.6 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	26
8.7 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot.....	26
9. Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat	27
9.1 Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista sekä selvitys kirjanpidon säilytyksestä	27
10. Allekirjoitukset ja merkinnät	28
10.1 Tilinpäätöksen allekirjoitus	28
10.2 Tilinpäätösmerkintä	29

1. Kehityskatsaus, olennaiset tapahtumat ja tuleva kehitys sekä merkittävimmät riskit

1.1 Hyvinvointialuejohtajan katsaus

Hyvinvointialueen järjestäytyminen viralliseksi organisaatioksi näki päivänvalon aluevaalien jälkeen. Aluevaltuuston ja -hallituksen työskentely alkoi vilkkaasti lukuisten päätösten ja valmistelun kiihkeissä tunnelmissa. Organisaatorakenne ja päätöksentekojärjestelmä sai muotonsa ja päättäjät valikoituivat tehtäviinsä. Lautakunnilla ei vielä ollut virallista päätösvaltaa vaikuttaa muun muassa vuoden 2023 talousarviovalmisteluun, mutta lautakuntatyön harjoittelujakso tuli tarpeeseen ajatellen tulevien vuosien haasteita. Aluehallituksen kuormitus näkyi kokousten venymisinä ja käsiteltävien asioiden runsautena.

Aloitin työni elokuun alusta ja ensimmäinen tehtäväni oli käytännössä luoda viranhaltijatason johto-organisaatio tehtyjen suunnitelmien mukaisesti. Oli tärkeää purkaa niin sanottu valmisteluvaihe ja muuttaa organisaatio pysyvämpään ”linjaorganisaation” muotoon, jolla saimme vahvuutta ja vastuuta talouden ja henkilöstön johtamisen suhteen. Jälkeenpäin ajatellen, olen täysin vakuuttunut tehdyn linjaratkaisun olleen oikea.

Hyvinvointialueen muotoutuminen johtamisjärjestelmän kautta herätti mediassa keskustelua ja kauhistelua. Käytännössä näin valtavan organisaation järjestäytyminen alkaa johdosta. Vastuupaikoilla täytyy olla vahvoin valtuuksin varustettuja henkilöitä, jotka kykenivät hoitamaan yhteistoimintamenettelyistä, henkilöstösiirroista, talous- ja henkilöstöhallinnosta ja tietojärjestelmistä aina varautumiseen ja talouden hallintaan saakka. Johdolla täytyi olla selkeä tilannekuva ja sitä pidettiin yllä yhteistyössä ministeriöiden edustajien kanssa.

Yhtenä tärkeimmistä toimenpiteistä vuoden 2022 syksyllä oli varmistaa kriittisten investointien rahoitus. Pohjois-Savon taloudellinen asema siirtyneiden lainojen ja talouden kehitysnäkymän vuoksi oli lähtökohdiltaan heikoimpia koko maassa. Aluehallitus päätti hakea lisälainanottovaltuutta valtioneuvostolta ja neuvottelut käytiin valtiovarainministeriön johdolla. Neuvottelut menivät hyvin ja saimme turvattua kriittisten ja palvelutoiminnan kannalta välttämättömien investointien rahoituksen. Lisälainanottovaltuuden saamisen edellytyksenä oli tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman laatiminen, joka sekin saatiin tehtyä kireässä aikataulussa valmiiksi.

Strategiatyö sai huipennuksensa joulukuun valtuustossa. Erityisinä painopisteinä kärkeen valikoituivat asukkaiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden parantaminen, ennaltaehkäisevien ja perustason palveluiden vahvistaminen, hyvinvoiva ja ammattitaitoinen henkilöstö ja johtamisen vahvistaminen, kansainvälisen tason tutkimuksen, koulutuksen ja osaamisen vahvistaminen sekä tasapainoisen talouden tavoite. Ei tule unohtaa hyvinvointialueen merkittävää roolia sosiaali-, terveys- ja pelustusalan merkittävänä alueellisen kehityksen moottorina. Yhteistyö muun muassa kuntien, yrittäjien ja järjestösektorin kanssa on välttämätöntä saavuttaaksemme asetetut tavoitteen hyvinvoivan ja kukoistavan Pohjois-Savon puolesta.

Kansallisten yhteistyörakenteiden luominen ja hyvinvointialueiden välinen yhteistyö lähti hyvin käyntiin. Erityisesti Itä- Suomen YTA-alueen kesken sekä yliopistollisten alueiden kesken yhteistyö alkoi myönteisissä tunnelmissa. Kansallisen edunajamisen näkökulmasta yhteistyön edistäminen vahvimpien kumppaneiden kanssa on aivan välttämätöntä.

Vuosi 2022 päättyi onnistuneeseen siirtymään nykyiseen muotoonsa. Esitän suurimmat kiitokseni uupumattomalle henkilöstölle, sitkeille päättäjille ja vahvoille yhteistyökumppaneille. Olemme päässeet yhdessä jo pitkälle, vaikka matka onkin vasta alussa.

1.2 Hyvinvointialueen hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Hyvinvointialueen väliaikaisen toimielimen toiminta päättyi helmikuun lopussa aluevaltuuston aloittaessa toimintansa maaliskuussa. Valtuusto järjestäytyi ja valitsi aluehallituksen sekä lakisääteiset toimielimet. Lautakunnat ja jaostot nimettiin myöhemmin keväällä. Näiden toiminta keskittyi vuoden 2022 aikana toiminnan käynnistämiseen, toimialaan tutustumiseen sekä talous- ja strategiavalmisteluun. Lautakuntien ja jaostojen varsinainen toiminta käynnistyi 1.1.2023.

Aluevaltuutettuja on yhteensä 69 ja eri puolueiden valtuutettuja on seuraavasti: Suomen keskusta 21, Sosiaalidemokraattinen puolue 13, Kansallinen kokoomus 12, Vasemmistoliitto 6, Perussuomalaiset 6, Suomen Kristillisdemokraatit 5, Vihreä Liitto 4, Liike Nyt 1 ja Vapauden Liitto 1.

Hyvinvointialueen hallintosääntö ja johtamisjärjestelmä vahvistettiin myös aluevaltuustossa maaliskuussa. Samoin aluevaltuusto käynnisti välittömästi hyvinvointialuejohtajan valintaprosessin. Valinta tapahtui toukokuussa 2023 ja hyvinvointialuejohtaja Marko Korhonen aloitti virassa 16.8.2023. Väliaikaisena hyvinvointialuejohtajana toimi Leila Pekkanen. Aluevaltuusto nimesi tilivelvolliset viranhaltijat kokouksessaan 22.12.2022. Tilivelvollisia viranhaltijoita ovat hyvinvointialuejohtaja, toimialajohtajat, toimilinjajohtajat, palvelualuejohtajat ja -päälliköt sekä palveluyksikköjohtajat ja -päälliköt. Toimeenpanon osalta vuoden 2022 aikana tilivelvollisia ovat ne johtavat viranhaltijat, jotka ovat toimineet hyvinvointialueen virassa joko kokotai osa-aikaisesti.

Valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat myöntäneet toimeenpano-vaiheeseen rahoituksen, joka on ollut riittävä. Rahoituksen hallinnoijana on toiminut Pohjois-Savon liitto ja siellä hankehallinnoija Tarja Miettinen ja talousassistentti Satu Kapanen. Keskeisiä toiminnan rahoituksessa ovat olleet toimielinten toiminta, aluevaltuustoryhmien ryhmärahan myöntäminen ja johtavien viranhaltijoiden palkkaus. Lisäksi rahoitusta on käytetty asiantuntijapalvelujen hankintaan sekä toimeenpanoa tukevan ICT-muutoksen rahoittamiseen. Varsinaista palvelutoimintaa ei hyvinvointialueella ole ollut vuoden 2022 aikana.

Hyvinvointialueiden valtionrahoitus on varmistunut loppuvuonna 2022. Aluehallitus päätti hakea valtiovarainministeriöltä lainanottovaltuuden muuttamista ja ministeriö myönsi Pohjois-Savon hyvinvointialueelle lainanottovaltuutta päätöksellään 10.11.2022 yhteensä 245 770 000 €. Päätöksen ehtona oli tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman laatiminen, joka jätettiin ministeriölle 23.11.2022. Ohjelmaa on täydennetty rahoituslaskelmien osalta joulukuussa 2022. Ohjelman toimeenpanosta on raportoitava ministeriölle puolivuositain.

1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Vuonna 2023 alkanut Venäjän ja Ukrainan välinen sota on heikentänyt kansainvälistä ja Suomen taloutta mm hintojen ja korkojen nousun kautta. Taloudellinen kehitys tulee heijastumaan myös Pohjois-Savon talouteen.

Valtionvarainministeriön ennusteen mukaan BKT:n arvioidaan supistuvan Suomessa 0,2 prosenttia vuonna 2023. Yksityinen kulutus vähenee, kun hintojen nopea nousu heikentää kotitalouksien reaalisia käytettävissä olevia tuloja. Vuoden 2023 työllisyyden lievästä laskusta huolimatta työllisyystilanne säilyy hyvänä ja työllisyysaste nousee vuoteen 2025 mennessä 74,4 prosenttiin. Vuosina 2025–2027 BKT:n kasvun arvioidaan olevan talouden potentiaalista kasvua nopeampaa, noin 1,4 prosenttia vuosittain. Julkisyhteisöjen alijäämä alkaa kasvaa vuonna 2023, kun talouskasvu ja siten verotulojen kasvu hiipuvat, minkä lisäksi mm. Venäjän hyökkäyssodan vuoksi tehdyt toimet ja kohonneet velanhoitokustannukset kasvattavat erityisesti valtion menoja. Kasvavien alijäämien ja hidastuvan nimelliskasvun myötä viime vuosina supistunut julkinen velkasuhde alkaa uudelleen kasvaa vuonna 2023. Valtionhallinnon ja paikallis hallinnon mittavat alijäämät sekä kohonneet velanhoitokustannukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla lähitulevaisuudessa.

(Lähde: VMn taloudellinen katsaus, talvi 2022)

1.4 Olennaiset muutokset hyvinvointialueen toiminnassa ja taloudessa

Hyvinvointialueen hallinnon ja toiminnan rakenteet ovat muodostuneet vuoden 2022 aikana. Alue on siirtynyt valmistelu- ja toimeenpanovaiheesta varsinaiseen toimintaan. Keskeinen hallintoa, toimintaa ja toimivaltaa koskeva ohjeistus on laadittu vuoden 2022 aikana. Liikkeenluovutukseen liittyvät toimenpiteet ja varautuminen sekä riskienhallinta ovat olleet keskeisiä päätöksenteon ja toimeenpanon kokonaisuuksia.

Hyvinvointialueen rahoitus on varmentunut syksyllä ja samanaikaisesti on laadittu vuoden 2023 talousarvio, joka on perustunut luovuttavien organisaatioiden nykytilanteesta johdettuun arvioon. Talousarvio sisältää merkittäviä epävarmuuksia, joita korjataan talousarviotarkennuksilla vuoden 2023 kuluessa.

Lainanottovaltuuden muuttamisen neuvotteluprosessi käynnistyi syyskuussa 2023. Hyvinvointialue sai lainanottovaltuutta lisää merkittävästi alkuperäiseen verrattuna. Valtuuden ehtona on tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma ja siihen sisätyvien toimenpiteiden toteuttaminen vuosien 2023-2025 aikana. Hyvinvointialueen rahoitusnäkyvässä ei ole juurikaan liikkumavaraa vuoteen 2030 mennessä. Tämä edellyttää tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisia toimenpiteitä myös vuoden 2025 jälkeen ja edelleen tarkastelua toteutettavien investointien osalta.

1.5 Hyvinvointialueen henkilöstö

Hyvinvointialueella työskenteli syksyn 2022 aikana (elo-joulukuu) hyvinvointialuejohtaja, muutosjohtaja (hyvinvointialuejohtajan sijainen), 8 toimialajohtajaa, toimilinjajohtaja, vastaava lääkäri, sosiaalijohtaja, lakimies, hankintajohtaja, viestintä- ja markkinointipäällikkö, 3 assistenttia sekä hallinnon henkilöstöä että hankehenkilöstöä.

Osa työskenteli kokoaikaisesti ja osa osa-aikaisesti hyvinvointialueella ja luovuttajaorganisaation mukaisissa tehtävissä. Hyvinvointialueelle suoraan palkattuna oli 11 henkilöä. Työtehtävät painottuivat hyvinvointialueen käynnistämiseen 1.1.2023 liittyviin suunnittelu- ja toimeenpanotehtäviin.

Hyvinvointialueella toteutettiin esimerkiksi noin 300 päällikkö-, johto- ja asiantuntijatehtävän rekrytointi uuden työnantajan mukaisiin tehtäviin. Lisäksi syksyn aikana päätettiin kuntien, kuntayhtymien ja in house yhtiöiden sekä hyvinvointialueen väliset yhteistoimintaneuvottelut, joilla liikkeenluovutuksen periaattein hyvinvointialueelle siirtyväksi henkilöstöksi todettiin 12.191 henkilöä ja edelleen in house –yhtiöille 283 henkilöä.

Lisäksi syksyn aikana aloitettiin muun muassa työsuojelun ja työhyvinvoinnin rakenteiden luominen hyvinvointialueelle. Työterveyshuollon sopimus hyvinvointialueelle hyväksyttiin joulukuussa aluehallituksessa. Hyvinvointialueella vuoden 2022 aikana työskenteleville järjestettiin myös työterveyshuolto Järvi-Seudun työterveyshuollon toimesta.

Hyvinvointialueen yhteistyöelin aloitti toimintansa syksyn 2022 aikana ja hyväksyi muun muassa lakisääteisen henkilöstö- ja koulutussuunnitelman vuodelle 2023. Palvelu- ja työvoimantarve sekä työvoiman saatavuus arvioitiin syksyn 2022 aikana. Työvoiman saatavuutta parantavista toimenpiteistä valmistui raportti, joka on hyväksytty yhteistoimielimessä. Raportti tukee toimenpiteitä veto- ja pitovoiman kehittämiseksi, työtehtävien uudelleen järjestelmiseksi, työn tuottavuuden parantamiseksi, uuden teknologian hyödyntämiseksi sekä kansainvälisen työvoiman määrän lisäämiseksi.

1.6 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Hyvinvointialueen palvelutuotanto käynnistyy 01.01.2023. Tämä tulee moninkertaistamaan hyvinvointialueen toiminnan, talouden ja henkilöstön määrän. Toiminnan lähtökohdan muodostaa liikkeenluovuttajien toiminta, mutta muutokset ovat välttämättömiä integraation kansallisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Pärjätäkseen tulevaisuudessa, on hyvinvointialueelle laadittu strategia, joka painottaa sekä toimintaa että kulujen hillintää.

1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Merkittävimmät riskit liittyvät talouteen ja hyvinvointialueen rahoitusasemaan, joka on kuvattu tässä kertomuksessa aiemmissa osuuksissa. Lisäksi työvoiman riittävyyden haasteet

yhdessä talouden tasapainovaatimusten kanssa aiheuttavat hyvinvointialueelle haasteita palvelukyvykkyyteen.

Korona-ajasta lähtien kertynyt hoitovelka näkyy luovuttajaorganisaatioiden toiminnassa hoitojonojen kasvuina sekä palvelujen ruuhkautumisena koko hyvinvointialueella vuoden 2022 aikana. Työvoiman saatavuuden ongelmat näkyvät myös palvelutoiminnan supistuksina. Haasteet koskevat koko palvelutoimintaa.

1.8 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) Pohjois-Savossa 2022

Pohjois-Savon hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä linjaa alueellinen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma. HYTE-työn tärkeimmät painopisteet vuosille 2021–2025 ovat:

- Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen
- Vanhemmuus vahvistuu
- Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen
- Mielen hyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäisy
- Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen
- HYTE –resurssien, rakenteiden ja prosessien vahvistaminen

HYTE-työtä on koordinoanut PSSHP:n perusterveydenhuollonyksikön HYTE-tiimi, ja toimenpiteitä ovat toteuttaneet laaja eri kuntien, kuntayhtymien, seurakunnan, järjestöjen ja hankkeiden verkosto.

Miten HYTE- työn painopisteissä on edetty tilastojen näkökulmasta

Seurantaindikaattori	2018	2019	2020	2021	2022
Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20v täyttäneistä	28,4		32,9		
Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 8. ja 9. luokan oppilaista		13,2		13,4	
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä	408,1	437,1	429,1	332,9	
Kohdunkaulasyövän seulontaan (papa) osallistuneiden osuus kutsutuista, %	56,1	59,3	59,5		
Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdotusta tai ahdistelua vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista		22,2		30,7	
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuosituksia koululounaan ja välipalojen järjestämisessä (pistemäärä, oppilasmäärällä painotettu prosenttiosuus kuntien kouluista)	85	90	90	80	80
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, % 8. ja 9. luokan oppilaista		36,5		38,3	

Tervehampaiset 12-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä suun terveydenhuollon tarkastuksessa käyneistä	68,6	53,8	59,9	61,5	
Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 20v täyttäneistä			60,2		
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä	1,5	1,8	2	7	
Vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu, % 8. ja 9. luokan oppilaista		18,8		24,4	
Kuntalaisia on osallistettu palveluiden suunnitteluun (0-100p)		58		78	
Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumia (0-100p)		84		95	
13 - 17-vuotiaiden tyttöjen raskaudenkeskeytykset / 1 000 vastaavan ikäistä tyttöä	2,8	2,8	1,6	2,9	

Tilastojen valossa **myönteistä** on se, että asukkaita on osallistettu yhä useammin palveluiden suunnitteluun ja asiakasraateja tai -foorumia käytetään aktiivisesti. Myös yhä harvempi ikäihminen on kaatunut tai pudonnut niin, että on joutunut sen vuoksi hoitojaksolle. Aikaisempaa useammalla 12-vuotiaalla lapsella on terveet hampaat, vaikkakin tilanne vaatii edelleen työtä hampaiden omahoidon tehostamiseksi. Hyvää on se, että suurimmassa osassa kouluja noudatetaan valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.

Huolta aiheuttaa se, että yhä useampi nuori ei koe olevansa osa koulu- tai luokkayhteisöään. Mielenterveyden osalta yhä useampi yläkoululainen nuori on kokenut vähintään kaksi viikkoa kestänyttä masennusoireilua. Pohjois-Savon nuorista aikaisempaa useampi nukkuu alle 8 tuntia ja raskaudenkeskeytykset 13–17-vuotiailla on hyvän laskusuunnan jälkeen huolestuttavasti kasvussa. Häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua on kokenut yhä useampi yläkoululainen. Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien työikäisten osuus on 60% Pohjois-Savossa. Erityisesti naiset ja matalan tason koulutuksen omaavat liikkuvat liian vähän. Kohdunkaulasyövän seulontoihin osallistutaan edelleen koko maassa heikoimmin. Alkoholia liikaa käyttävien aikuisten määrä on kasvanut. Työttömien terveystarkastuksia suhteessa työttömien määrään tehdään Pohjois-Savossa vähän, vaikkakin tilanne on hieman parantunut.

Miten HYTE- työn painopisteissä on edetty toimenpiteiden näkökulmasta

Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen: Osallisuusohjelmaa on työstetty ja lakisääteiset vaikuttamistoimielimet on nimetty tulevalle hyvinvointialueelle. Alueen kunnissa on otettu käyttöön erilaisia asukkaiden osallistumisen keinoja, mm. osallistuvaa budjetointia, asiakasraateja ja kokemusasiantuntijoita kehittämistyöhön.

Vanhemmuus vahvistuu: Ammattilaisia on koulutettu laajasti parisuhteen puheeksi ottamisen ja tuen toimintamalliin sekä vanhemmuuden vahvistamisen menetelmiin. Sähköistä

perhekeskusta on kehitetty ja monitoimijaista yhteistyömallia on jalkautettu ja juurrutettu koko Pohjois-Savoon.

Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen: Pohjois-Savossa on edistetty Neuvokas Perhe -ruokakasvatuksen ja Maistuva koulun toimintamallien jalkauttamista. Työikäisille on järjestetty elintapavalmennuksia ryhmissä ja edistetty ikääntyneiden ruokasuositusten käyttöönottoa. Hampaiden omahoidon tärkeyttä on korostettu mm. viestinnän keinoin. Maksuttoman raskauden ehkäisyn selvitys on tehty ja aloitettu yhtenäisen toimintasuunnitelman työstäminen. Alueellisessa hoitoketjutyöskentelyssä on huomioitu laajasti elintapaasiat (mm. Valtimotaudin hoitoketju, Uniapnean hoitoketju v. 2022).

Mielen hyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäisy: Alueen kunnissa on edistetty Hyvän Mielen koulu ja kunta työkalupakin materiaaleja sekä Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönottoa. IPC, Cool Kids ja Mielenterveyden ensiapu koulutuksia on jatkettu, ja lisäksi on toteutettu mielen-terveysjohtamisen koulutuksia ammattilaisille ja mielen-terveystaitojen valmennuksia kuntalaisille. Jalkautuvien psykiatristen sairaanhoitajien toiminta on alkanut Kuopion yläkouluilla. Pohjois-Savon PAKKA-tarjontatyöryhmä perustettiin tukemaan kunnissa tehtävää päihdehaittojen ennaltaehkäisyä. Tupakoimaton raskaus ja perhe -toimintamalli pilotoitiin alueen neuvoloissa.

Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen: Kiusaamisen ehkäisemiseksi ja siihen puutumiseksi on järjestetty kampanjoita ja koulutuksia ammattilaisille ja asukkaille. Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen hoitoketjun päivitys on aloitettu. Koululaisille on kohdistettu tunne- ja turvataitokasvatusta koulukiertueena ja vanhemmat ovat saaneet apua siihen, miten voisi tehdä seksuaalikasvatustyötä kotona. Lähisuhdeväkivallan palveluja ja palvelupolkuja on edistetty selvitystyön pohjalta, järjestetty koulutusta ammattilaisille ja tarjottu väkivaltaa tehneille tai suunnitelleille hoidollista keskusteluapua. Kaatumisten vähentämiseen liittyviä ohjeistuksia on päivitetty. Ammattilaisia on koulutettu kaatumisen ehkäisyn vaikuttavista menetelmistä. Ankkuritoiminnan ja sovittelumenettelyin on edistetty nuorten tekemien rikosten vähentämistä.

HYTE-resurssien, rakenteiden ja prosessien vahvistaminen: Tulevan hyvinvointialueen HYTE-rakenne ja tehtävät sekä hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyväksyttiin aluevaltuustossa 5/2022. Hyvinvointialueen hyvinvointiryhmäksi nimettiin hyvinvointialueen johtoryhmä. Alueen HYTE-työtä johtaa HYTE-neuvottelukunta, jonka nimittämistä valmisteltiin (loppuvuodesta 2022). Päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin (EVA) edistämiseksi on järjestetty koulutusta ja työpajoja Pohjois-Savon kuntien päätöksenteon valmistelijoille. Hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön rakenteiden vahvistamiseksi on tavattu Pohjois-Savon kuntien yhdyshenkilöitä ja jalkauduttu kuntien monialaisiin ehkäisevän päihdetyön työryhmiin. Vaikuttavien HYTE-menetelmien koulutuksia järjestettiin ja osallistuttiin THL:n vaikuttavien HYTE-toimintamallien arviointijärjestelmän kehittämiseen.

Järjestöjen toimintaedellytyksien edistämiseksi hyvinvointialueelle nimitettiin järjestösihteeri ja avattiin Pohjois-Savon ensimmäinen avustushaku yleishyödylliselle toiminnalle. Järjestöjen tekemää HYTE-työtä kartoitettiin järjestökyselyin.

Ruokakasvatuksen rakenteita ja kaatumisten ehkäisyn paikallisten verkostojen rakentamisen tuki on aloitettu. Työttömien terveystarkastuksista koottiin kriittisiä menestystekijöitä, jotka ovat oleellisia laadukkaan toiminnan kannalta ja jaettiin hyviä käytäntöjä. Eri HYTE-teemojen palvelupolkujen ja yhdyspintojen edistämisestä sovittiin.

2. Selonteko sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta

Hyvinvointialueen hallinnon toiminta on käynnistynyt 1.3.2022. Hallinnon toiminnasta on vastaanottanut aluevaltuusto, aluehallitus ja va. hyvinvointialuejohtaja (1.3.2022 – 15.8.2022) sekä virkaan valittu hyvinvointialuejohtaja 16.8.2022 alkaen. Toimialajohtajat ovat olleet osa aikaisissa virkasuhteissa syyskuusta 2022 alkaen. Koska palvelutoiminta ja lautakuntien, jaostojen ja muiden toimielinten toiminta on käynnistynyt virallisesti vasta 1.1.2023, ei näiden osalta ole varsinaista valvontaa suoritettu.

Hyvinvointialueen riskienhallinnan prosessi on keskittynyt vuoden 2022 aikana valmisteluprosessiin sekä toiminnan käynnistämiseen ja vuodenvaihteen 2022–2023 riskien arviointiin ja hallintaan.

Hyvinvointialueella on toteutettu keväällä 2022 riskien arviointiprosessi, jossa ulkopuolisena asiantuntijana toimi PVC. Riskienarvioinnista raportointiin myös hyvinvointialueiden valmistelusta ja toimeenpanosta vastaaville ministeriöille. Riskien arviointi päivitettiin syksyllä 2022 ja edelleen riskien arviointi ja hallinta käsiteltiin sekä johtoryhmätasolla että aluehallituksessa loppuvuonna.

Riskien hallintaan liittyviä toimenpiteitä seurattiin säännöllisesti. Erityiset riskit liittyivät laajoihin tiedonsiirtoihin, joita olivat mm. potilas- ja asiakastiedot, henkilöstöä koskevat tiedonsiirrot sekä sopimusten siirrot. Vuodenvaihteessa ei ole raportoitu näihin liittyen merkittäviä ongelmista.

Häiriötilanteet ja poikkeusolot

Hyvinvointialuejohtaja ja toimialajohtajat vastaavat oman vastuunsa mukaisesti valmiussuunnittelusta. Hallintosäännössä on määritelty erikseen myös mm. johtajaylilääkärin ja sosiaalijohtajan vastuut. Toimeenpanon aikana on päivitetty hyvinvointialueen valmiussuunnitelma alueen yhteiseen portaaliin. Erityisesti vuodenvaihteen tilanteeseen varauduttiin erillisellä toimenpidesuunnitelmalla.

Valvonnan ja riskienhallinnan toteutuminen

Vuoden 2022 aikana johtamisessa korostui muutoksen toimeenpano sekä tähän liittyvä varautuminen ja riskienhallinta. Tilannekuvan muodostaminen, nopea analysointi, johtopäätökset ja toimeenpano niukoilla resursseilla ja merkittäväällä erilaisten asioiden määrällä on tehnyt johtamistehtävästä erittäin vaativan. Samanaikaisesti johto on vastannut edelleen luovuttajaorganisaation tehtävistä. Kuormittavuuteen on kiinnitetty huomiota toimeenpanon eri vaiheissa, mm. lisäämällä avustavaa henkilöresurssia.

Yhteistoimintaa henkilöstön kanssa on toteutettu vuoden 2022 aikana. Yhteistoimintaelimessä on käsitelty mm. talousarvioon 2023 ja strategian valmisteluun liittyviä asioita sekä henkilöstön siirtoon ja palvelutoiminnan siirtoon liittyviä asioita. Henkilöstölle on järjestetty säännölliset infotilaisuudet alkuvuodesta 2022 alkaen eri teemoin (henkilöstö, tilat, talous, palvelutoiminta, tukipalvelut jne.)

Päätöksentekoa ja toimivallan käyttöä valvotaan viranhaltijapäätösten ja toimielinten päätösten osalta. Erillistä valvontaohjelmaa ei ole laadittu vuodelle 2022. Aluehallitus ja hyvinvointialuejohtaja valvovat toimialajohtajien viranhaltijapäätöksiä. Aluehallitus ja hyvinvointialuejohtaja valvovat myös muiden toimielinten päätöksiä ja aluehallitus laittaa täytäntöön aluevaltuuston päätökset. Ohjeistus on hallintosäännössä. Päätösvallan delegointioikeus on määritelty hallintosäännössä ja myös sitä valvontaan edellä mainitun mukaisesti. Otto-oikeutta ei ole käytetty eikä

toimivallan ylityksiä ole havaittu toimeenpanon aikana 2022. Vuoden 2022 aikana viranhaltijapäätöksiä ovat pääasiassa tehneet hyvinvointialuejohtaja, va. hyvinvointialuejohtaja /muutosjohtaja ja toimialajohtajat. Todetaan, että päätösten valvonta viranhaltijapäätösten osalta on tehty keskitetysti vuoden 2023 alkupuolella. Päätöksissä on todettu epätarkkuuksia mm. julkaisun, oikeasuvaatimusten kohdentamisen ja päätöstyyppien osalta. Korjaavat toimenpiteet on tehty siltä osin, kuin niillä on ollut juridista vaikutusta. Epätarkkuudet johtuvat siitä, että osalle asianhallintajärjestelmä on uusi, eikä sen käyttöä ole täysin hallittu ja lisäksi luovuttajaorganisaatiossa on ollut merkittävästi toisistaan poikkeavat päätöksentekomenettelytavat. Yhtenäinen päätöksentekoprosessi on ollut perehtymisvaiheessa vuoden 2022 lopulla sekä vuoden 2023 alussa.

Henkilöstö

Vuoden 2022 aikana on keskitytty henkilöstön siirtoon liittyviin kokonaisuuksiin. Onnistunut siirto on edellyttänyt henkilöstöhallinnon järjestelmäuudistuksen ohessa mittavaa valmistelutyötä, jotta mm. palkanmaksu voidaan varmistaa mahdollisimman oikein ja ajantasaisesti. Riskien hallinnan toimia on tältä osin tehty sekä oman alueen osalta että valtakunnallisesti.

Luovuttajaorganisaatioiden käytössä on ollut erilaisia vaara- ja haittatapahtumien ja henkilöstöriskien järjestelmiä, joista otetaan käyttöön mm. Hai-pro-järjestelmä. Lisäksi laaditaan suunnitelma järjestelmällisestä henkilöstökyselystä. Toimeenpanon aikana toteutettiin yksi laajempi henkilöstökysely, joka kohdistui mm. johtamisjärjestelmään.

Hyvinvointialueen valmistelussa on tunnistettu useisiin ammattiryhmiin kohdistuvat rekryointihaasteet ja työvoiman saatavuuden ongelmat, esim. psykiatrit, psykologit, sosiaalityöntekijät ja lääkärit. Myös hoitohenkilökunnan saatavuus on vaikeutunut parin viime vuoden aikana. Toimeenpanon yhteydessä on huomioitu sosiaali- ja terveydenhuollon sairauspoissaolojen aiheuttamat kustannukset ja valmistauduttu yhteistyössä työterveyshuollon kanssa valmistelemaan toimenpiteitä, joilla poissaoloja voidaan vähentää ja parantaa työhyvinvointia. Pandemiatilanteen kuormittavuus näkyy edelleen henkilöstön hyvinvoinnissa.

Hankinnat ja sopimukset

Vuoden 2022 aikana on tehty päätöksiä hankinnoista, joilla varmistetaan toiminnan käynnistymisen 1.1.2023. Siirtyvien ja uusien sopimusten hallintaan on hankittu erillinen järjestelmä. Vuoden 2022 aikana on pyritty käymään läpi merkittävimmät sopimukset ja kartoittamaan sopimuksiin liittyviä riskejä.

Sopimusten valmistelussa pyritään yhtenäistämään sopimusmallit ja niihin liittyvät ehdot siten, että he ovat hyvinvointialueen edun mukaisia ja riittävän turvaavia. Lisäksi sopimukseen sisällytetään häiriö- ja poikkeusolojen suunnitelmavelvollisuus. Sopimusten valvontamallia tullaan kehittämään toiminnan käynnistyessä. Hyvinvointialueen konserniin kuuluu hankintayhtiö Sansia Oy, joka kilpailuttaa ja hallinnoi merkittävää osaa hyvinvointialueen sopimuksista.

Talous

Vuonna 2022 hyvinvointialueen rahoitus perustui valtion myöntämään käynnistämisen- ja projekti- rahoitukseen. Liikkeenluovuttajat antoivat merkittävän työpanoksen hyvinvointialueen käynnistämiseen, josta osa voitiin korvata liikkeenluovuttajille valtionrahoituksesta. Koska varsinainen palvelutuotanto käynnistyi vuonna 2023, talouden sisäinen valvonta keskittyi valtionrahoituksen käyttöön. Sisäisessä valvonnassa ei havaittu puutteita hyvinvointialueen taloudenpidossa.

Vuonna 2022 taloudelliset riskit olivat hyvin hallittavissa, koska toiminta koostui lähinnä erilaisista hallinnollisista tehtävistä. Hyvinvointialueella tehdyssä riskianalysissä vuoden 2022 talouteen ei nähty liittyvän merkittäviä riskejä.

Vuoden 2022 aikana valmisteltiin hyvinvointialueen 2023 budjetti, jonka toimintamenot ovat 1,3 miljardia euroa, vuosikate 40 miljoonaa euroa ja ylijäämä 2,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 budjetin toteutumiseen liittyy merkittäviä riskejä esimerkiksi voimakkaan kustannustason nousun takia.

3. Hyvinvointialueen tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	Toteuma 2022	Toteuma 2021
Toimintatuotot	15 703 181,27	1 064 372,93
Toimintakulut	-15 703 232,54	-1 064 372,93
TOIMINTAKATE	-51,27	0,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	70,61	
Muut rahoituskulut	-19,34	
VUOSIKATE	0,00	0,00
TILIKAUDEN TULOS	0,00	0,00
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	100,00	100,00
Vuosikate/Poistot, %	ei laskettav.	ei laskettav.

Toimintatuotot kasvoivat 14,6 M€ edellisestä vuodesta.

Toimintakulut kasvoivat 14,6 M€ edellisestä vuodesta. Suurin kasvu oli henkilöstökuluissa ja palvelujen ostoissa, minkä selittää ylimmän johdon rekrytoinnit, aluevaltuuston ja aluehallituksen toiminnan käynnistyminen vuonna 2022, päätoimisen ja osa-aikaisten luottamushenkilöstön palkkaukset, korvaukset toimeenpanoon osallistuneiden työpanoksista sekä ICT-muutoksen toteuttaminen. Muissa toimintakuluissa on 172.500 € valtuustoryhmille (9) maksettua ryhmärahaa, josta tilivuonna maksettiin 50%.

Toimintatuottojen osuus toimintakuluista kuvaa sitä, mikä osa kustannuksista saadaan katettua toiminnasta saaduilla tuloilla.

Vuosikatteen osuus poistoista kertoo tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin ja lainan lyhennyksiin. Mikäli vuosikate on poistojen suuruinen, tulkitaan sen myötä tulo-rahoituksen olevan riittävä.

3.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	TP2022	TP2021
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	0,00	0,00
Investointien rahavirta		
Osakkeet ja osuudet	-12 561,50	-2 000,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-12 561,50	-2 000,00
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset	104 862 243,51	1 864 063,61
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset		
Saamisten muutos	-7 988 213,24	-62 520,19
Korottomien velkojen muutos	112 850 456,75	1 926 583,80
Rahavarojen muutos	104 849 682,01	1 862 063,61
Rahavarat 31.12.	106 711 746,62	1 862 063,61
Rahavarat 1.1.	1 862 064,61	

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, M€	ei laskettavissa
Investointien tulo-rahoitus, %	ei laskettavissa
Laskennallinen lainanhoitokate	ei laskettavissa
Kassan riittävyys, pv	2.480 pv

Investointien tulo-rahoitus % = $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$
Laskennallinen lainanhoitokate = $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskenn.lainanlyhenn.})$
- laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla.
Kassan riittävyys (pv) = $365 \cdot \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Maksuvalmius Maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa rahavaroilla. Rahavarioihin lasketaan rahoitus-arvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan tuloslaskelman ja rahoituslaskelman seuraavista eristä:

Tuloslaskelmasta

- Toimintakulut
- Korkokulut

- Muut rahoituskulut
- Rahoituslaskelmasta**
- Investointimenot
 - Antolainasaamisten lisäykset
 - Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT		
	2022	2021
VASTAAVAA		
Pysyvät vastaavat	14 561,50	2 000,00
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	14 561,50	2 000,00
Vaihtuvat vastaavat	114 762 479,05	1 924 583,80
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Muut saamiset	235 136,87	62 520,19
Siirtosaamiset	7 815 596,56	0,00
	8 050 733,43	62 520,19
Rahat ja pankkisaamiset	106 711 745,62	1 862 063,61
VASTAAVAA YHTEENSÄ	114 777 040,55	1 926 583,80
VASTATTAVAA		
Oma pääoma	0,00	0,00
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen	0,00	0,00
Lyhytaikainen		
Ostovelat	1 215 865,09	812 338,89
Muut velat	149 998,15	0,00
Siirtovelat	113 411 177,31	1 114 244,91
	114 777 040,55	1 926 583,80
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	114 777 040,55	1 926 583,80

TASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste %	0,0 %	0,0 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	ei lasketa	ei lasketa
Kertynyt yli- /alijäämä (1000 €)	ei ole	ei ole
Lainakanta 31.12. (1000 €)	ei ole	ei ole

Lainat ja vastuut 31.12.	ei ole	ei ole
Lainasaamiset	ei ole	ei ole

Omavaraisuusaste % =

100* (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus % = 100* (Vieras pääoma – Saadut ennakot) / Käyttötulot

Omavaraisuusaste-% mittaa vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus-% näyttää kuinka paljon käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat toimintatuotoista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on sitä parempi mitä pienempi on tunnusluvun arvo. Tällöin on parhaat mahdollisuudet selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

4. Kokonaistulot ja -menot

KOKONAISTULOT JA -MENOT VUODELTA 2022		
	2022	2021
TULOT		
Toimintatuotot	15 703 181,27	1 064 372,93
Korkotuotot	70,61	0,00
KOKONAISTULOT YHTEENSÄ	15 703 251,88	1 064 372,93
MENOT		
Toimintakulut	15 703 232,54	1 064 372,93
Korkokulut	19,34	0,00
Investointimenot	12 561,50	2 000,00
KOKONAISMENOT YHTEENSÄ	15 715 813,38	1 066 372,93
Täsmäytys:		
Kokonaistulot	15 703 251,88	1 064 372,93
Kokonaismenot	15 715 813,38	1 066 372,93
	-12 561,50	-2 000,00
Rahavarojen muutos	104 849 682,01	1 862 063,61
Muut maksuvalmiuden muutokset	104 862 243,51	1 864 063,61
	-12 561,50	-2 000,00

Talouden tasapaino ei ilmene pelkästään tilikauden tuloksesta ja taseen yli- ja alijäämästä. Talouden tasapainon määrittämiseen käytetään tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja taseen sekä niistä laskettavien tunnuslukuja. Tuloslaskelmasta saadaan tieto tulorahoituksen riittävydestä palvelujen järjestämisestä aiheutuneisiin kuluihin. Rahoituslaskelmasta nähdään, kuinka paljon investointeihin ja lainanlyhennyksiin tarvitaan tulorahoituksen lisäksi pääomarahoitusta. Tase ja sen tunnusluvut osoittavat rahoituksen rakenteen ja rahoitusaseman.

5. Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikaudelta 1.1.2022 – 31.12.2022 ei ole kertynyt yli- eikä alijäämää. Käyttämättä olevat avustukset siirtyvät avaavan taseen kautta Pohjois-Savon hyvinvointialueen käytettäväksi siten, että yleisavustukset ovat käytettävissä 31.12.2023 saakka ja ICT-muutosrahoituksen valtionavustukset 31.12.2025 saakka, ICT-muutosrahoitus raportoinnin osalta 30.4.2026 asti.

6. Määrärahojen toteutuminen

6.1 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

TULOSLASKELMAOSA	TA2022	TOTEUMA 2022	POIKKEAMA €	TA2021
Toimintatuotot	25 593 853,00	15 703 181,27	-9 890 671,73	1 891 790,00
Tuet ja avustukset	25 593 853,00	15 700 301,27	-9 893 551,73	1 888 910,00
Muut toimintatuotot		2 880,00	2 880,00	
Toimintakulut	25 593 853,00	15 703 232,54	-9 890 620,46	1 888 910,00
Henkilöstökulut	2 160 200,00	1 331 910,31	-828 289,69	
Palkat ja palkkiot		1 198 764,86		
Henkilösivukulut		133 145,45		
Palvelujen ostot	23 055 313,00	14 193 684,94	-8 861 628,06	1 888 910,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	30 640,00	0,00	-30 640,00	
Muut toimintakulut	347 700,00	177 637,29	-170 062,71	
TOIMINTAKATE	0,00	-51,27	-51,27	2 880,00
Rahoitustuotot ja -kulut		51,27	51,27	
VUOSIKATE	0,00	0,00	0,00	2 880,00
TILIKAUDEN TULOS	0,00	0,00	0,00	0,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	0,00	0,00	0,00	0,00

Toimintatuotot alittuivat, koska erityisesti ICT-muutosrahoitusta jäi käytettäväksi vuosille 2023 – 2025. Myös yleisavustusta jäi käytettäväksi vuonna 2023 toimeenpanon tueksi. Toimintakulujen alitus henkilöstömenoissa perustuu viiveeseen ylimmän johdon rekrytoinneissa. Palvelujen ostoissa alitus perustuu ICT-muutosrahoituksen ja yleisrahoituksen siirtävillä määrillä.

6.2 Investointien toteutuminen

Tilikaudella ei toteutunut investointeja.

6.3 Rahoitusosan toteutuminen

HYVINVOINTIALUEEN RAHOITUSLASKELMA	
	VUOSI 2022
<i>Toiminnan rahavirta</i>	
Vuosikate	
Satunnaiset erät	
Tulorahoituksen korjauserät	
<i>Investointien rahavirta</i>	
Investointimenot	-12 562
Rahoitusosuudet investointimenoihin	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	
<i>Toiminnan ja investointien rahavirta</i>	
Rahoituksen rahavirta	
<i>Antolainauksen muutokset</i>	
Antolainasaamisten lisäykset	
Antolainasaamisten vähennykset	
<i>Lainakannan muutokset</i>	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	
<i>Oman pääoman muutokset</i>	
<i>Muut maksuvalmiuden muutokset</i>	
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	
Vaihto-omaisuuden muutos	
Saamisten muutos	-7 988 213
Korottomien velkojen muutos	112 850 457
<i>Rahoituksen rahavirta</i>	
Rahavarojen muutos	104 849 682
Rahavarojen muutos	
Rahavarat 31.12.	106 711 746
Rahavarat 1.1	1 862 064

6.4 Tavoitteiden toteutuminen

Tilikaudelle ei asetettu muita tavoitteita talousarvion lisäksi.

7. Tilinpäätöslaskelmat

7.1 Tuloslaskelma

Pohjois-Savon hyvinvointialue	TULOSLASKELMA	
	1.1.-31.12.2022	1.7.-31.12.2021
	EUR	EUR
Toimintatuotot		
Tuet ja avustukset yhteensä	15 700 301,27	1 064 372,93
Muut toimintatuotot		
Muut tuotot yhteensä	2 880,00	0,00
Muut toimintatuotot yhteensä	2 880,00	0,00
Toimintatuotot yhteensä	15 703 181,27	1 064 372,93
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot yhteensä	-1 198 764,86	0,00
Henkilösivukulut		
Eläkekulut yhteensä	-115 079,13	0,00
Muut henkilösivukulut yhteensä	-18 066,32	0,00
Henkilösivukulut yhteensä	-133 145,45	0,00
Henkilöstökulut yhteensä	-1 331 910,31	0,00
Palvelujen ostot yhteensä	-14 193 684,94	-1 064 372,93
Muut toimintakulut yhteensä	-177 637,29	0,00
Toimintakulut yhteensä	-15 703 232,54	-1 064 372,93
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot yhteensä	70,61	0,00
Muut rahoituskulut yhteensä	-19,34	0,00
Rahoitustuotot ja kulut yhteensä	51,27	0,00
TILIKAUDEN TULOS YHTEENSÄ	0,00	0,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) YHTEENSÄ	0,00	0,00

7.2 Rahoituslaskelma

	1.1. - 31.12.2022		1.1. - 31.12.2021	
Toiminnan rahavirta				
Liikelyi/alijäämä	±	0,00	±	0,00
Poistot ja arvonalentumiset		0,00		0,00
Rahoitustuotot ja -kulut	±	0,00	±	0,00
Satunnaiset erät	±	0,00	±	0,00
Tuloverot		0,00		0,00
Tulorahoituksen korjaukset		0,00		0,00
		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>
		0,00		0,00
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-	-12 561,50	-	-2 000,00
Rahoitusosuudet investointimenoihin	+	0,00	+	0,00
Pysyvien vastaavien luovutustulot	+		+	
		<u>-12 561,50</u>		<u>-2 000,00</u>
		-12 561,50		-2 000,00
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
		-12 561,50		-2 000,00
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
		0,00		0,00
Antolainasaamisten lisäykset kuntayhtymille	-	0,00	-	0,00
Antolainasaamisten lisäykset muille	-	0,00	-	0,00
Antolainasaamisten vähennykset kuntayhtymiltä		0,00		0,00
Antolainasaamisten vähennykset muilta		0,00		0,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kuntayhtymiltä		0,00		0,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta		0,00		0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kuntayhtymille	-		-	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muille	-	0,00	-	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos kuntayhtymiltä	±	0,00	±	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	±	<u>0,00</u>	±	<u>0,00</u>
		0,00		0,00
Oman pääoman muutokset	±	0,00	±	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutos	±	0,00	±	0,00
Saamisten muutos kuntayhtymiltä	±	0,00	±	0,00
Saamisten muutos	±	-7 988 213,24	±	-62 520,19
Korottomien velkojen muutos kuntayhtymiltä	±	0,00	±	0,00
Korottomien velkojen muutos	±	<u>112 850 456,75</u>	±	<u>1 926 583,80</u>
		104 862 243,51		1 864 063,61
		<u>104 862 243,51</u>		<u>1 864 063,61</u>
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	±	104 862 243,51	±	1 864 063,61
RAHAVAROJEN MUUTOS	±	104 849 682,01	±	1 862 063,61
RAHAVAROJEN MUUTOS				
Rahavarat 31.12.	±	<u>106 711 745,62</u>	±	1 862 063,61
Rahavarat 1.1.	±	<u>1 862 063,61</u>	±	<u>0,00</u>
		104 849 682,01		1 862 063,61

7.3. Tase

Pohjois-Savon hyvinvointialue

TASE

	31.12.2022 EUR	31.12.2021 EUR
Vastavaa		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	14 561,50	2 000,00
Sijoitukset yhteensä	14 561,50	2 000,00
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	<u>14 561,50</u>	<u>2 000,00</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Muut saamiset	235 136,87	62 520,19
Siirtosaamiset	7 815 596,56	0,00
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	8 050 733,43	62 520,19
Saamiset yhteensä	8 050 733,43	62 520,19
Rahat ja pankkisaamiset	106 711 745,62	1 862 063,61
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	<u>114 762 479,05</u>	<u>1 924 583,80</u>
Vastavaa yhteensä	<u><u>114 777 040,55</u></u>	<u><u>1 926 583,80</u></u>

Pohjois-Savon hyvinvointialue

TASE

	31.12.2022 EUR	31.12.2021 EUR
Vastattavaa		
OMA PÄÄOMA		
Tilikauden yli/alijäämä	0,00	0,00
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	1 215 865,09	812 338,89
Muut velat	149 998,15	0,00
Siirtovelat	113 411 177,31	1 114 244,91
Lyhytaikainen yhteensä	114 777 040,55	1 926 583,80
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>114 777 040,55</u>	<u>1 926 583,80</u>
Vastattavaa yhteensä	<u><u>114 777 040,55</u></u>	<u><u>1 926 583,80</u></u>

8. Tilinpäätöksen liitetiedot

8.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

8.2 Tilinpäätöksen esittämistä koskevat liitetiedot

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikausi 1.1.2022 – 31.12.2022 on hyvinvointialueen toinen tilikausi. Ensimmäinen tilikausi ei ole vertailukelpoinen, siksi että se oli vain 6 kk mittainen ja saatu avustus ei kattanut valmistelusta aiheutuvia kustannuksia täysimääräisesti. Menot sopeutettiin saatuun avustukseen.

8.3 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot hyvinvointialueen määrittelemänä tehtäväkokonaisuuksina, eriteltyinä valtion rahoitus sekä palvelujen ostot eriteltyinä asiakaspalvelujen ostoihin ja muiden palvelujen ostoihin.

TOIMINTATUOTOT

Tuet ja avustukset

SOTE-toimiala	2.683.584,28 €
PELA-toimiala	241.517,22 €
Yleishallinto	2.243.474,66 €
ICT-muutos	10.531.776,38 €
YHTEENSÄ	15.700.352,54 €

Pohjois-Savon hyvinvointialue sai valmisteluun avustuksia (päätöksiä) vuonna 2022:

yleisavustusta (VM)	2.806.671,00 €
lisärahoitus (VM)	11.414.407,00 €
ICT-muutosrahoitus (STM)	11.372.446,00 €
ICT-lisärahoitus (VM)	4.467.383,00 €
YHTEENSÄ	30.060.907,00 €

Lisäksi avustusta oli vuodelta 2021 siirtynyt käytettäväksi 1.111.364,91 €, missä yleisavustusta 111.364,91 € ja ICT-muutoksen siemenraha 1.000.000,00 €, josta käyttö vuonna 2021 289.707,84 €.

Valtiovarainministeriön yleisavustus ja lisärahoitus ovat käytettävissä 31.12.2023 saakka. ICT-muutosrahoitus ja ICT-lisärahoitus ovat käytettävissä 31.12.2025 saakka, raportoinnin osalta vielä 30.4.2026 asti.

Saatuja valtionavustuksia käytettiin vuonna 2022 seuraavasti:

Valtionavustukset ja niiden käyttö vuonna 2022							
	TA2022	Toteutunut 2022	Käyttö 2022	Hallinto	Sote	Pela	Käyttämättä
Yleisavustus (VM)2021		111 364,91	111 364,91				
Yleisavustus (VM)2022	2 807 000,00	2 806 671,00	2 806 671,00				
		2 918 035,91	2 918 035,91	1 943 652,27	791 103,11	183 280,53	0,00
Lisärahoitus (VM)2022	11 414 407,00	11 414 407,00	4 383 586,96				
- hallinto, sote, pela		5 065 883,00	2 250 540,25	299 822,39	1 892 481,17	58 236,69	2 815 342,75
- ICT-muutos		6 348 524,00	2 133 046,71				4 215 477,29
ICT-muutos (STM) 2021		710 292,16	587 709,95				122 582,21
ICT-muutos (STM) 2022	11 372 446,00	11 372 446,00	7 811 019,72				3 561 426,28
ICT-muutos (VM) 2022		4 467 383,00	0,00				4 467 383,00
YHTEENSÄ	25 593 853,00	30 882 564,07	15 700 352,54	2 243 474,66	2 683 584,28	241 517,22	15 182 211,53

Yleisavustukset todettiin vuonna 2022 saatujen lisärahoitusten jälkeen riittäväksi hyvinvointialueen toiminnan käynnistämiseksi aiheutuviin kustannuksiin.

Palvelujen ostot ovat muiden palvelujen ostoa 14.193.684,94 €. Ei ole asiakaspalvelujen ostoa tilikaudella 2022.

Valtuustoryhmien ryhmärahat:

- Kokoomus	30.000 €
- Vihreät	10.000 €
- Keskusta	52.500 €
- Kristilliset	12.500 €
- Liike Nyt	2.500 €
- Perussuomalaiset	15.000 €
- Vapauden liitto	2.500 €
- SDP	32.500 €
- Vasemmistoliitto	15.000 €
YHTEENSÄ	172.500 €

Vuonna 2022 ryhmäraha on hallintosäännön mukaisesti 50%.

Väliaikaisen valmistelutoimielimen aikaisen toiminnan tuloslaskelma ajalta 1.1.-28.2.2022

Pohjois-Savon hyvinvointialue	Tuloslaskelma				EUR		
	Tilikausi 1.1. - 31.12.2022				20.02.2023		
					Sivu 1(1)		
	<u>Toteutunut</u>				<u>Edellinen vuosi</u>		
	01.01.-28.02.	%	01.01.-28.02.	%	Heinäkuu	01.07.-31.07.21	%
Toimintatuotot							
Tuet ja avustukset							
3310 Tuet ja avustukset valtiolta	2 806 671,00	100,0	2 806 671,00	100,0	888 910,00	888 910,00	315,7
Toimintatuotot yhteensä	2 806 671,00	100,0	2 806 671,00	100,0	888 910,00	888 910,00	315,7
Toimintakulut							
Palvelujen ostot							
Muiden palvelujen ostot							
4342 ICT-palvelut	- 28,08	0,0	- 28,08	0,0			
4344 Rahoitus- ja pankkipalvelut	- 50,43	0,0	- 50,43	0,0			
4350 Painatukset, ilmoitukset ja markkinointi	- 2 448,00	- 0,1	- 2 448,00	- 0,1			
4360 Posti- ja kuriiripalvelut	- 215,00	0,0	- 215,00	0,0			
4440 Koulutus- ja kulttuuripalvelut	- 1 700,00	- 0,1	- 1 700,00	- 0,1			
Palvelujen ostot yhteensä	- 4 441,51	- 0,2	- 4 441,51	- 0,2			
Muut toimintakulut							
Muut kulut							
4940 Muut toimintakulut	- 33,00	0,0	- 33,00	0,0			
Muut toimintakulut yhteensä	- 33,00	0,0	- 33,00	0,0			
Toimintakulut yhteensä	- 4 474,51	- 0,2	- 4 474,51	- 0,2			
TOIMINTAKATE yhteensä	2 802 196,49	99,8	2 802 196,49	99,8	888 910,00	888 910,00	315,2
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot							
6050 Muut korkotuotot	3,82	0,0	3,82	0,0			
Korkotuotot yhteensä	3,82	0,0	3,82	0,0			
Muut rahoituskulut							
6380 Muut rahoituskulut	- 136,58	0,0	- 136,58	0,0			
Muut rahoituskulut yhteensä	- 136,58	0,0	- 136,58	0,0			
Rahoitustuotot ja kulut yhteensä	- 132,76	0,0	- 132,76	0,0			
VUOSIKATE yhteensä	2 802 063,73	99,8	2 802 063,73	99,8	888 910,00	888 910,00	315,2
TILIKAUDEN TULOS YHTEENSÄ	2 802 063,73	99,8	2 802 063,73	99,8	888 910,00	888 910,00	315,2
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) YHTEENSÄ	2 802 063,73	99,8	2 802 063,73	99,8	888 910,00	888 910,00	315,2

8.4 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Muut omistusyhteisyyshyönteisöt:

- Sansia Oy, osakkeita 1 kappaletta, merkintähinta 2.000 €/osake.
- UNA Oy, osakkeita 10 kappaletta, 300 euroa/osake, merkintähinta 3.000 €.
- Kuntien Tiera Oy, osakkeita 17 kappaletta, 2 euroa / osake, merkintähinta 34 €.
- Istecki Oy, osakkeita 5 kappaletta, 1.905,50€/osake, osakkeiden merkintähinta 9.527,50 €

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

Arvonlisäverosaaminen 235.136,87 €

ICT-muutosrahoituksen käyttöä vastaava saaminen STMstä 7.815.596,56 €

Väliaikaisen valmistelutoimielimen aikaisen toiminnan tase, vastaavaa tilanne 28.2.2022

Pohjois-Savon hyvinvointialue	Tase				EUR	
	1.1. - 28.2.2022		Tilikausi 1.1. - 31.12.2022		20.02.2023	
					Sivu 1(2)	
	Kauden muutos	Tilik. alusta	Ed. tilinp. saldo	Muutos	%	
V a s t a a v a a						
PYSYVÄT VASTAAVAT						
Sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet						
1200 Osakkuusyhteisöosakkeet ja-osuudet	0,00	2 000,00	2 000,00	0,00	0,0	
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	0,00	2 000,00	2 000,00	0,00	0,0	
VAIHTUVAT VASTAAVAT						
Saamiset						
Lyhytaikaiset saamiset						
Muut saamiset						
1812 Alv-saamiset palautusjärjestelmä	- 61 466,33	1 053,86	62 520,19	- 61 466,33	- 98,3	
Saamiset yhteensä	- 61 466,33	1 053,86	62 520,19	- 61 466,33	- 98,3	
Rahat ja pankkisaamiset						
1910 Pankkitili 1	2 053 030,29	3 915 093,90	1 862 063,61	2 053 030,29	110,3	
Rahat ja pankkisaamiset yhteensä	2 053 030,29	3 915 093,90	1 862 063,61	2 053 030,29	110,3	
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	1 991 563,96	3 916 147,76	1 924 583,80	1 991 563,96	103,5	
V a s t a a v a a yhteensä	1 991 563,96	3 918 147,76	1 926 583,80	1 991 563,96	103,4	

8.5 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

Hyvinvointialueen ennakko 1/2023 95.176.018,48 €

ICT-siemenraha 2021 1.000.000 €

VMn lisärahoituksen 2022 käyttämättä oleva osuus 2.815.394,02 €

ICT-muutosrahoituksen käyttö 2022 7.811.019,72 €

VMn lisärahoituksen 2022 käyttö ICT-valmisteluun 2.133.046,71 €

VMn lisärahoituksen 2022 ICT-valmisteluun käyttämättä oleva osuus 4.215.477,29 €

Muut siirtovelat 116.052,71 €

YHTEENSÄ 113.411.177,31 €

Väliaikaisen valmistelutoimielimen aikaisen toiminnan tase, vastattavaa tilanne 28.2.2022

Pohjois-Savon hyvinvointialue	Tase				EUR	
	1.1. - 28.2.2022		Tilikausi 1.1. - 31.12.2022		20.02.2023	
					Sivu 2(2)	
	Kauden muutos	Tilik. alusta	Ed. tilinp. saldo	Muutos	%	
V a s t a t t a v a a						
OMA PÄÄOMA						
Tilikauden yli/alijäämä	2 802 063,73	2 802 063,73	0,00	- 2 802 063,73		
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	2 802 063,73	2 802 063,73	0,00	- 2 802 063,73		
VIERAS PÄÄOMA						
Lyhytaikainen						
Ostovelat						
2545 Ostovelat	- 799 840,48	12 498,41	812 338,89	799 840,48	- 98,5	
Ostovelat yhteensä	- 799 840,48	12 498,41	812 338,89	799 840,48	- 98,5	
Siirtovelat						
2572 Tapaturmavakuutusmaksut	- 932,30	- 932,30	0,00	932,30		
2581 Selvittelytili	- 6 155,99	- 6 155,99	0,00	6 155,99		
2589 Muut siirtovelat	- 3 571,00	1 110 673,91	1 114 244,91	3 571,00	- 0,3	
Siirtovelat yhteensä	- 10 659,29	1 103 585,62	1 114 244,91	10 659,29	- 1,0	
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	- 810 499,77	1 116 084,03	1 926 583,80	810 499,77	- 42,1	
V a s t a t t a v a a yhteensä	1 991 563,96	3 918 147,76	1 926 583,80	- 1 991 563,96	103,4	

8.6 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot
Ei ollut tilikaudella.

8.7 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

Henkilöstö 31.12.2022

- 11 suoraan hyvinvointialueelle palkattua henkilöä ja 1 palkattu luottamushenkilö.
- Nimikkeet hyvinvointialuejohtaja, muutosjohtaja, toimialajohtaja, lakimies, viestintä- ja markkinointipäällikkö, hankintajohtaja, kaikki yleishallinnon toimialalla.

Henkilöstö 31.12.2021

- ei ollut yhtään henkilöä.

Muutos ed. vuoteen

- + 11 henkilöä.

Henkilöstön määrä poikkileikkaustietona 31.12.2022, sisältää henkilöstön, jolla palvelusuhde on ollut voimassa 31.12.2022.

Henkilöstökulut yhteensä 1.331.910,31 €, missä luottamushenkilöpalkkiot 658 255,25 €. Ei taseeseen aktivoituja henkilöstömenoja.

Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut:

- Keskusta Pohjois-Savon piiri	28.258,40 €
- Liike Nyt Kiuruvesi ry	663,33 €
- Savo-Karjalan Sosiaalidemokraatit ry -takautuva	2.696,67 €
- Savo-Karjalan Sosiaalidemokraatit ry	19.558,80 €
- Suomen Kristillisdemokraattien Pohjois-Savon Piiri ry.	3.606,36 €
- Savo-Karjalan Vasemmisto	9.474,25 €
- Perussuomalaisten Pohjois-Savon piiri ry	8.469,55 €
- Vapauden Liitto rp	140,00 €
- Savo-Karjalan Kokoomus ry -takautuva	2.646,67 €
- Savo-Karjalan Kokoomus ry	14.159,40 €
- Savo-Karjalan Vihreät ry	1.440,00 €
- Keskusta Pohjois-Savon piiri -takautuva	4.260,01 €

Tilintarkastajan palkkiot

BDO Audiator Oy

Tilintarkastuspalkkiot vuoden 2021 tarkastuksesta 4.470,85 € + alv.

Johtajasopimukset

Hyvinvointialueen ja hyvinvointialueen johtajan välille on tehty johtajasopimus, jossa on sovittu erorahakorvauksesta.

9. Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat

9.1 Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista sekä selvitys kirjanpidon säilytyksestä

Tilikausi 01.01.2022-31.12.2022

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

VARSINAISET KIRJANPITOKIRJAT JA SÄILYTTÄMISTAPA

Tilinpäätöskirja	Tuloste
Pääkirja	Tuloste
Päiväkirja	Tuloste
Tase	Tuloste

TOSITELAJIT JA SÄILYTTÄMISTAPA

Ostolaskut	Elektroninen arkisto
Tiliotteet	Elektroninen arkisto
Muistiotositteet	Elektroninen arkisto
Palkat	Elektroninen arkisto

10. Allekirjoitukset ja merkinnät

10.1 Tilinpäätöksen allekirjoitus

Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluehallitus 29.3.2023

Riitta Raatikainen
puheenjohtaja

Hannu Kokki
1. varapuheenjohtaja

Markku Rossi
2. varapuheenjohtaja

Kari Ojala
3. varapuheenjohtaja

Aino Kanniainen
jäsen

Ilpo Kärkkäinen
jäsen

Laura Meriluoto
jäsen

Karoliina Partanen
jäsen

Merja Rautiainen
jäsen

Sari Essayah
jäsen

Markku Siponen
jäsen

Veijo Tirkkonen
jäsen

Kati Åhman
jäsen

Marko Korhonen
hyvinvointialuejohtaja

10.2 Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Kuopiossa ____/____.2023

BDO Audiator Oy
tilintarkastusyhteisö

Tiina Lind
JHT, KHT